

Met Beleidsrijk vmbo-groen beter voorbereid op plaats in samenleving

Van vakman tot vakmens

De maatschappij eist meer dan kennis alleen. De vmbo-afdeling van het Clusius College in Alkmaar probeert leerlingen met projectlessen beter voor te bereiden op hun rol in de samenleving. Geïntegreerde opdrachten met aandacht voor vaardigheden en houdingsaspecten spelen daarbij een belangrijke rol.

Enkele leerlingen lopen met gereedschap, materiaal en opdrachten heen en weer tussen de twee ruimtes. Onderweg maken ze grapjes tegen klasgenoten. In traditionele lessituaties zijn leerlingen die al slenterend hun klasgenoten afleiden vaak de symptomen van concentratieverlies, verveling en uiteindelijk balorig gedrag. In deze twee voor projectonderwijs ingerichte ruimtes van het Clusius College in Alkmaar lopen leerlingen echter doelgericht van en naar hun werkplek. De lachende gezichten weerspiegelen geen naderend onheil maar werkplezier. Sjon, Jelle en Bjarne-vmbo-leerlingen uit het tweede leerjaar - vertellen iets over hun bezigheden. Met zes medeleerlingen maken ze een houder voor een mobiele telefoon. Ze gaan de stukjes metaal zorgvuldig afmeten, hun docent vereist precisie.

Mobiele telefonie

Met ongeveer honderdtwintig leerlingen uit het tweede jaar van de onderbouw van het vmbo nemen deze jongens

een ochtend per week deel aan projectlessen. Voor hun medeleerlingen uit het eerste en derde leerjaar staan respectievelijk twee ochtenden en twee middagen op het rooster. Tijdens deze sessies werken de leerlingen aan rondom thema's gegroepeerde opdrachten. De constructie van de telefoonhouder valt onder het thema 'Mobiele Telefoon'. Het voeren van formele en informele telefoongesprekken, de kosten van mobiel telefoneren, de eigenschappen van batterijen en een telefoongesprek in het Engels vormen een greep uit de overige opdrachten. De leerlingen bepalen zelf met welke opdrachten ze aan de slag gaan. In de diverse thema's komen diverse aspecten uit de zeven leergebieden aan bod. Zo bevatten de onderdelen rondom de 'Mobiele Telefoon' opdrachten uit de leergebieden Nederlands, Engels, Wiskunde, Mens en Natuur en Mens en Maatschappij. Leerlingen die de opdrachten uit de thema's naar behoren afronden, beschikken over in leren ontwikkellijnen vastgestelde vaardigheden en houdingsaspecten. Voorbeelden van leerlijnen zijn het maken van posters, uitnodigingen, verslagen en zakelijke brieven. In de ontwikkellijnen staan bijvoorbeeld begrippen als assertiviteit, doorzettingsvermogen, creativiteit en de omgang met anderen, vrijheid, discipline, gevoelens en kritiek. ICT-toepassingen spelen bij de verwerking en beoordeling van de opdrachten een belangrijke rol. De projectlessen vormen een alternatief voor de reguliere contacturen. Docenten staan een deel van de klassikale uren af. Zo staat de docent Engels geen drie maar twee uur frontaal voor een groep. De resultaten verschijnen als aanvulling op hun rapporten.

Aanvulling

Stafid Marten van Harten vertelt dat projectlessen voordelen bieden. Leerlingen van opleidingen die zich uitsluitend op kennisoverdracht richten ontdekken na hun schooltijd dat het leven als werknemer en burger nog andere eisen stelt: "De samenleving eist van onze leerlingen meer dan kennis alleen." Bij traditionele lessen staat kennisoverdracht centraal, met projectlessen komen andere vaardigheden en houdingsaspecten aan bod. Van Harten: "Met breed georiënteerde opdrachten proberen we onze leerlingen beter voor te bereiden op hun plaats in de samenleving." Kennis blijft echter belangrijk. Clusius ziet de projectmatige aanpak dan ook als aanvulling op en niet als alternatief voor kennisoverdracht.

Om de overstap naar het projectonderwijs te vergemakkelijken neemt het Clusius College deel aan het project Beleidsrijk ICT Groen, een initiatief van de landelijke pedagogische centra. Vernieuwingen komen zonder externe begeleiding moeizamer van de grond: "Met deskundige buitenstaanders heb je een stok achter de deur", aldus Van Harten. De uitwisseling van lesmateriaal door de zeven deelnemende scholen noemt hij als een ander voordeel. De door de pedagogische centra verzorgde scholingsbijeenkomsten verschaften docenten daarnaast andere inzichten. Dat was nodig, omdat niet alle docenten warm liepen voor een andere aanpak. "Specialisten vinden het moeilijk hun vakgebied los te laten", aldus Van Harten. Het viel hem op dat collega's van de praktijkvakken hier meer moeite mee hadden dan avo-docenten. Zo vindt een docent gymnastiek het uiteindelijk toch prachtig leerlingen bij het dierenverblijf te begeleiden. De weerstand hangt ook samen met individuele karaktereigen-

schappen. Van Harten: “Bij iedere verandering zie je mensen die vooruit-, mee-, en achteraanlopen. Deze groepen houden elkaar in evenwicht.”

Op de grond

De aanloopmoeilijkheden beperkten zich niet tot twijfels bij docenten. Organisatorische problemen maken het eveneens lastig. De ICT-faciliteiten schieten nog tekort om het projectonderwijs goed tot zijn recht te laten komen. Clusius verwachtte daarnaast vanaf september over een volledig ingerichte projectruimte te beschikken, maar door diverse problemen lukt dit niet voor januari 2006. Noodgedwongen gebruiken leerlingen nu twee verschillende ruimtes. Dit lijkt slechts een aanloopprobleem, maar Van Harten vindt dit cruciaal. Bij Jelle, Bjarne en Sjon vordert het werk

gestaag. De contouren van de mobiele telefoonhouder staan inmiddels op de werkbank. Hun daden duiden op ijver en inzet, hun woorden op het tegenovergestelde. “Een keer wat anders is wel leuk. Bij gewone lessen weet alleen de leeraar waar het over gaat, de rest let niet op. Hier zeggen ze er niks van wanneer je niks doet”, zegt Bjarne stoer. Docent Richard van der Laan lacht wanneer hij deze reacties hoort: “Ze ervaren dit zo, maar de begeleidende docenten zien dit anders. We hoeven zelden in te grijpen.” Als docent stond hij positief tegenover een andere aanpak. Wel vallen de reacties van leerlingen hem soms tegen. Leerlingen vinden de opdrachten minder origineel en uitdagend dan docenten. Van der Laan: “Zo blijven we met beide benen op de grond staan.”

Maatwerktrajecten

Met zeven andere scholen uit het groene onderwijs neemt het Clusius College in Alkmaar deel aan het project Beleidsrijk VMBO-groen. Dit project beoogt, met de aanwezige kennis en vaardigheden als basis, met behulp van ICT, maatwerktrajecten voor leerlingen aan te bieden. Dit project van de gezamenlijke landelijke pedagogische centra startte in 2003 en bestond uit een vorig jaar afgesloten experimentele fase. In het tweede deel implementeren de scholen de handreikingen in hun onderwijs. Beleidsrijk VMBO-groen speelt in op ontwikkelingen in het vmbo. Deze scholen proberen te leren van praktische situaties, ze integreren vakken in contextrijke opdrachten en introduceren het competentiegericht leren. Tevens groeit de aandacht voor het leerproces, de an- →

Leerlingen werken gemotiveerd aan geïntegreerde opdrachten

dere rol van de docent en het maatwerk voor de leerling. Daarnaast leggen vmbo's meer nadruk op de gehele beroepskolom en schoolloopbaan van de leerlingen. Bij Beleidsrijk VMBO-groen wordt ICT als hulpmiddel gebruikt bij de beoordeling, de implementatie van onderwijskundige veranderingen en de landelijke ordening van relevante opdrachten. Scholen zijn vrij hun eigen onderwijskundige aanpak te kiezen. Onder de deelnemers bevinden zich dan ook vmbo's die kiezen voor het natuurlijk leren, het projectonderwijs of een meer traditionele aanpak □.

Richard van der Laan: “Docenten vinden opdrachten vaak leuker dan leerlingen”